

Biblioteka
BESKRAJNI SVET FANTASTIKE

Urednik
Marko Vojnović

HJU HAU I PRAH

TRILOGIJA
SILOS
KNJIGA TREĆA

S engleskog preveo
Miloš Petrik

**Čarobna
knjiga**

Trilogija Silos

VUNA
SMENA
PRAH

SADRŽAJ

PROLOG ♦ 9

DEO I: ISKOP ♦ 11

DEO II: NAPOLJU ♦ 109

DEO III: DOM ♦ 211

DEO IV: PRAH ♦ 299

EPILOG ♦ 391

Beleška za čitaoca ♦ 397

PROLOG

„Ima li koga?”

„Halo? Da. Tu sam.”

„A, Lukase... Zaćutao si. Pomislio sam na sekund... Da si neko drugi.”

„Ne, to sam samo ja. Nameštao sam slušalice. Imali smo ispunjeno jutro.”

„Je li?”

„Da. Ništa zanimljivo. Sastanci. Malo nas je gore trenutno. Imamo mnogo promena u rasporedu.”

„Ali smiruje se? Nema ustanaka?”

„Ne, ne. Sve se vraća u normalu. Ljudi ustaju ujutro i idu na posao, a ležu u postelju uveče. Ove nedelje smo imali veliku lutriju, tako da je jedan broj ljudi zadovoljan.”

„Dobro je to. Odlično. Kako napreduje rad na serveru šest?”

„Dobro, hvala. Sve vaše šifre rade. Za sada mi se čini da je sve samo jedna te ista grupa podataka. Ne znam zašto bi ovo bilo važno, doduše.”

„Samo nastavi. Sve je važno. Ako je tu, sigurno za to postoji razlog.”

„Rekli ste isto to o ovim knjigama. Ali mnoge mi deluju sumanuto. Počinjem da sumnjam da je išta od toga istina.”

„Zašto? Dokle si stigao?”

„Do toma C. Ovog jutra sam čitao o nekoj gljivi. Samo trenutak, da nađem. Evo ga: *Cordyceps*.”

„To je gljiva? Nikad čuo.”

„Ovde piše da na neki način izmeni mravlji mozak, da ga reprogramira, kao mašinu, pa ga natera da se penje do vrha neke biljke pre nego što umre...”

„Nevidljiva mašina koja reprogramira mozak? Prilično sam siguran da to nije tek tako tu.”

„Stvarno? Pa, čemu onda to?”

„To znači da... To znači da nismo slobodni. Niko od nas.”

„Veoma utešno. Jasno mi je zašto me tera da se javljam na ove pozive.”

„Gradonačelnica? Je li zato... Neko vreme se nije javila.”

„Ne. Nije tu. Radi na nečemu.”

„Na čemu?”

„Radije bih to zadržao za sebe. Sumnjam da će vam se dopasti.”

„Zašto to mislite?”

„Zato što se ni meni ne dopada. Pokušao sam da je odgovorim. Ali ona ume da bude... tvrdoglava.”

„Ako će napraviti neki problem, trebalo bi to da znam. Ja sam ovde kako bih vam pomogao. Mogu da skrenem pažnju...”

„Upravo se o tome radi. Ne veruje vam. Ne veruje čak ni da ste uvek jedna ista osoba.”

„Jesam. To sam ja. Mašina mi menja glas.”

„Samo vam kažem šta ona misli.

„Voleo bih kada bi se predomislila. Zaista samo želim da pomognem.”

„Verujem vam. Mislim da ćete nam sada najbolje pomoći ako nam držite palčeve.”

„Zašto?”

„Zato što mislim da ovo neće izaći na dobro.”

DEO I

ISKOP

Silos 18

Prašina je padala na hodnike u Mehanici; kopanje ju je oslobađalo. Žice razvučene po tavanici blago su se njihale na svojim vezama. Cevi su zvečale. A iz sale sa generatorom širila se vazduhom stakato lupnjava, odbijajući se o zidove, podsećajući na vremena kada su se neuravnotežene mašine opasno vrtele.

U središtu te užasne larme, Džulijet Nikols stajala je u kombinezonu otkopčanom do struka, sa rukavima vezanim oko kukova, dok su joj prašina i znoj prljali potkošulju blatom. Naslonila se na bušilicu, a njene žilave ruke tresle su se u ritmu udaraca neumornog metalnog klipa u zid silosa 18.

Vibracije je osećala u zubima. Svaka kost i svaki zglob u njenom telu su drhtali, stare rane su je bolom podsećale na sebe. Negde po strani, rudari koji bi se obično bavili iskopavanjem, namrgođeno su je gledali. Džulijet je okrenula glavu od spraošenog betona i videla kako stoje ruku prekrštenih na širokim grudima, vilica stegnutih na mrgodnim licima, možda ljutiti jer je ona preuzela njihovu mašinu. A možda i zbog tabua iskopavanja tamo gde je iskopavanje bilo zabranjeno.

Džulijet je progutala prašinu i prah koji su joj se skupljali u ustima i koncentrisala se na zid koji se pred njom krunio. Postojala je mogućnost koju nije mogla da zanemari. Dobri mehaničari i rudari već su bili poginuli zbog nje. Brutalno nasilje izbilo je pošto je ona odbila čišćenje. Koliko je tih muškaraca i žena koji su je gledali kako kopa izgubilo neku voljenu osobu, najboljeg prijatelja, člana porodice? Koliko njih je krivilo nju? Nije, sigurno, ona bila jedina koja je optuživala sebe.

Bušilica se trгла i čuo se zvon metala na metalu. Džulijet je pomerila klin na stranu dok su kosti armature izranjale iz belog mesa betona. Već je iskopala pravi-pravcati krater u spoljnom zidu silosa. Prvi red armature visio je nazubljeno iznad nje, a krajevi su mu bili uglačani poput otopljenih sveća na mestima gde ih je bila isekla acetilenskom lampom. Još nešto preko pola metra betona, pa još jedan red čeličnih šipki. Zidovi silosa bili su deblji nego što je očekivala. Umornih udova i rastrojenih nerava, vratila je mašinu na pravac, dok je klin na klipu proždirao beton između šipki. Da nije i sama videla planove – da nije i sama znala da ima i drugih silosa – već bi do tada odustala. Kao da se probijala kroz samu zemlju. Ruke su joj se tresle, šake nije ni videla. Napadala je zid silosa, razvaljivala ga želeći da se probije kroz njega, da se probije do spoljnog sveta.

Rudari su se nelagodno premeštali sa noge na nogu. Džulijet je prebacila pogled sa njih ka mestu gde je bila uprla bušilicu u čelik. Koncentrisala se na nabor belog kamena između rešetaka. Čizmom je zgazila polugu za pogon, naslonila se na mašinu, a bušilica je radila i dalje, krećući se sporo na zardalim gusenicama. Davno je trebalo da se odmori. Prah u njenim ustima ju je gušio; umirala je za čašom vode; morala je da odmori ruke; šut je zatrpao podnožje mašine i padao joj na noge. Šutnula je nekoliko krupnijih komada kako bi sebi raščistila put, pa nastavila da kopa.

Bojala se da ne bi, ako bi još jednom zastala, uspela samu sebe da ubedi da nastavi. Bila gradonačelnica ili ne – bila rukovoditeljka smene ili ne – muškarcima za koje je mislila da su neustrašivi već su bili napustili salu za generatore namreških veđa. Bili su prestravljeni pred pomišlju kako bi mogla da polomi neki sveti pečat i da u silos propusti otrovni, ubilački vazduh. Džulijet je videla kako su je gledali, znajući da je ona bila napolju, kao da je bila kakva utvara. Mnogi su se držali podalje od nje kao da je kužna.

Stegla je vilicu, mrveći odvratnu prašinu između zuba, pa spustila još jednom stopalo na pedal. Gusenice mašine pomerile su se još

pola pedlja napred. Još malo. Džulijet je proklinjala mašinu i bol u svojim zglobovima. Neka se nosi i sva pucnjava i svi njeni mrtvi prijatelji. I pomisao na Soloa, samog sa onim klincima, odvojenim od nje jednom večnošću od kamena. I neka se tera i budalaština o gradonačelnikovanju, neka se gube svi koji je gledaju kao da rukovodi svakom smenom na svim spratovima, kao da zna šta radi, kao da moraju da je slušaju čak i ako je se plaše...

Mašina je poskočila unapred nešto malo više, a pneumatski čekić se začuo zaglušujućom škripom. Džulijet je izgubila oslonac jedne ruke, a mašina je preskočila kao da će eksplodirati. Rudari su se preplašili kao buve. Neki su potrčali ka njoj, senke su se skupile oko nje. Džulijet je pritisnula crveno dugme za obustavu rada motora, gotovo nevidljivo pod belom prašinom. Mašina se ritala i cimala dok je bežala od opasnog stanja van kontrole.

„Probili smo se! Probili smo se!”

Raf ju je povukao unazad, bleđim rukama, snažnim od godina rudarenja. Obgrlio je njene utrnule udove. Drugi su joj vikali da je gotova. Da je sve završeno. Mašina je ispustila zvuk kao da joj se osovina polomila; čuo se zvuk moćnog motora koji je radio bez trenja, bez otpora. Džulijet je pustila kontrole i sručila se u Rafov zagrljaj. Vratio joj se očaj, pomisao na prijatelje, zakopane žive u praznom silosu, i na to kako ne može da dođe do njih.

„Prošla si – povuci se!”

Ruka koja se osećala na mazivo i rad sklopila joj se preko usta, štiteći je od spoljnog vazduha. Džulijet nije mogla da diše. Pred njom se pojavila crna mrlja praznog prostora, dok se oblak prašine od betona rasipao.

A tamo, između dve čelične šipke, zjapila je mračna praznina. Praznina između rešetaka zatvora u dva sloja, svuda oko njih, od Mehanike do vrha.

Probila se. *Probila*. Pogledala je neki drugi, neki novi *spoljni svet*.

„Lampu”, promrmljala je Džulijet kroz Rafovu žuljevitu šaku, rizikujući da udahne. „Dajte mi acetilensku lampu. I svetiljku.”

„Sve je zardalo.”

„Ovo kao da je hidraulika.”

„Sigurno ima preko hiljadu godina.”

Fic je to poslednje promrmljao, a reči starog naftadžije zviždale su kroz rupe koje su za sobom ostavili ispali zubi. Rudari i mehaničari koji su se držali po strani tokom kopanja najednom su se skupili iza Džulijetinih leđa dok je ona upirala lampu kroz sprašeni kamen i u tamu pred sobom. Raf, bled poput prašine koja je plutala, stajao je pored nje, a njih dvoje su se zbili u kupasti krater probijen kroz metar i po betona. Oči albina bile su razrogačene, a njegovi providni obrazi su se nadimali, dok su mu beskrvne usne bile stisnute.

„Diši, Rafe”, rekla mu je Džulijet. „To je samo soba.”

Bledi rudar je izdahnuo i zastenjao sa olakšanjem, pa rekao onima iza sebe da prestanu da se guraju. Džulijet je dodala Ficu lampu, pa okrenula leđa rupi koju je bila probila. Provukla se kroz mnoštvo koje se komešalo, a srce joj je lupalo od pogleda na nekakvu mašinu na drugoj strani zida. Ono što je videla brzo su joj potvrdila sašaptavanja drugih: podupirači, zakivci, creva, čelični limovi sa bojom koja se ljuštila i mrljama od rđe – zid neke mehaničke zveri koji se dizao i širio koliko su god njihove slabašne svetiljke mogle da dopru.

Neko joj je tutnuo limenu šolju vode u drhtavu ruku. Džulijet je gramzivo pila. Doson je bio u poznim tridesetim, ali noćne smene su mu dodale godina. Imao je velike, čvornovate šake od lomljenja

zglobova i prstiju, nešto na poslu, a nešto u tučama. Džulijet mu je vratila šolju. Dason se zagledao u nju, pa otpio poslednji gutljaj.

„Sada će nam trebati još veća rupa”, rekla mu je. „Moramo da uđemo unutra i vidimo šta još može da se spase.”

Neki pokret ponad generatora koji je brujao privukao joj je pažnju. Podigla je pogled taman na vreme da vidi Širli kako joj se mršti. Širli je okrenula glavu.

Džulijet je stegla Dasonovu ruku. „Sto godina ima da širimo ovu jednu rupu”, rekla je. „Moramo da napravimo desetine manjih rupa, pa da ih povežemo. Moramo cele delove zidova da uklanjamo jedan po jedan. Donesi i drugu bušilicu. I daj da se ljudi krampovima bace na posao, ali pazite na prašinu, koliko možete.”

Šef treće smene je klimnuo glavom i kucnuo prstima u praznu šolju. „Bez miniranja?”, pitao je.

„Bez miniranja”, rekla je. „Ne želim da oštetim ništa iza zida.”

Klimnuo je glavom, a ona ga je ostavila da upravlja iskopavanjem. Prišla je generatoru. I Širli je svukla gornji deo kombinezona i vezala rukave, a potkošulja joj je od teškog rada bila mokra u trouglu pod vratom. U obema rukama držala je po krpju kojima je brisala staro mazivo i novi sloj prašine koji se nakupio na generatoru od celodnevnog kopanja.

Džulijet je odvezala rukave svog kombinezona pa uvukla ruke u njih, pokrivši ožiljak. Popela se na generator uz njegov bok, dobro znajući gde može da se uhvati, koji su njegovi delovi bili tek topli, a koji vreli. „Treba li ti pomoć?”, pitala je pošto je stigla do vrha, uživajući u toploti i brujanju mašine svim svojim bolnim mišićima.

Širli je obrisala lice rubom potkošulje. Odmahnula je glavom. „Ne treba”, rekla je.

„Izvini zbog prašine.” Džulijet je podigla glas kako bi se čula preko zvuka ogromnih klipova koji su se kretali gore-dole. Ne tako davno, stajanje na samoj mašini značilo bi gubitak zuba. U onim danima kada je mašina bila potpuno van ravnoteže.

Širli se okrenula i bacila prljave bele krpe svojoj senci Kali, koja ih je umočila u kofu blatnjave vode. Bilo joj je čudno da vidi novu rukovoditeljku Mehanike kako radi na nečemu tako prozaičnom kao što je čišćenje generatora. Džulijet je pokušala da zamisli Noksa tamo gore, na njenom mestu. A onda ju je po stoti put stiglo to da je *gradonačelnica* koja vreme provodi u čekićanju zidova i sečenju armature. Kali joj je dobacila krpe, a Širli ih je uhvatila uz zvuke pljuskanja vode i prskanje sapunice. Muk njene stare prijateljice dok se saginjala da se vrati na posao govorio joj je mnogo.

Džulijet se okrenula i bacila pogled ka grupi kopača koje je bila skupila. Uklanjali su otpad i širili rupu. Širli nije bila zadovoljna zbog gubitka radne snage, a još manje zbog kršenja tabua i probijanja zida silosa. Poziv za radnike došao je u vreme kada su redovi njene službe već bili proređeni posle izbijanja nasilja. A nije bilo važno je li Širli krivila Džulijet za smrt svog muža. Džulijet je sama sebe krivila, tako da se tenzija isprečila između njih kao zgrudvano mazivo.

Nije prošlo dugo, a udarci u zid su se nastavili. Džulijet je primetila Bobija za komandama bušilice, a njegove snažne, mišićave ruke su se mutile od vibracija motora. Pogled na neku neobičnu mašinu – neki artefakt skriven iza zida – vratio je iskru u njihova umorna tela. Strah i sumnja prometnuli su se u odlučnost. Neki nosač je doneo hranu, a Džulijet je gledala mladića kako golih ruku i bos pažljivo posmatra radove. Nosač je ostavio tovar voća i toplih obroka iza sebe, a odneo abrove.

Džulijet je stajala na generatoru koji je brujao i umirivala svoje sumnje. Bili su na pravom putu, govorila je sebi. Svojim je očima videla koliko je svet ogroman, stala je navrh brega i osmotrila celo to prostranstvo. Trebalo je samo da pokaže ostalima čega sve tamo ima. A oni će onda prionuti na posao, umesto što ga se pribojavaju.

Rupa je proširena dovoljno da se neko provuče, a ta čast je pripala Džulijet. Sa lampom u ruci, otpuzala je preko gomile šuta i između savijenih udova gvozdene armature. Vazduh je izvan generatorske sobe bio hladan, poput onoga u dubokim rudnicima. Nakašljala se u pesnicu, a prah od kopanja grebao joj je grlo i nos. Skočila je na pod iza zjapeće rupe.

„Pažljivo”, rekla je ostalima iza sebe. „Neravno je ovde.”

Nešto od neravnina bilo je od komada betona koji su se sručili unutra – ostatak je bio od same površine poda. Kao da je bio razriven kandžama nekog džina.

Prešavši zrakom svoje svetiljke od čizama pa sve do tavanice, razgledala je ogroman zid mašine pred sobom. Spram nje, glavni generator bio je patuljast. Isto kao i glavne pumpe. Kolos tih dimenzija nikada nije trebalo ni da bude napravljen, a kamo li popravljen. Smučilo joj se. Nada da će popraviti tu zakopanu mašinu je uvela.

Raf joj se pridružio na hladnoći i zimi, vukući za sobom šut. Albino je nosio gene koji su se ispoljavali svakih nekoliko generacija. Obrve i trepavice bile su mu kao od paučine, gotovo nevidljive. Koža mu je bila bleđa poput svinjskog mleka. Ali, u rudniku, senke od kojih bi drugi tamneli poput pepela davale su mu zdrav ten. Džulijet je bilo jasno zašto je napustio farme još kao dečak i počeo da radi u tami.

Raf je zviznuo dok je lampom osvetljavao mašinu. Trenutak kasnije, zvižduk mu se odjekom vratio, poput zova ptice u dubokoj seni, rugajući mu se.

„Ovo je od samih bogova”, čudio se naglas.

Džulijet mu nije odgovorila. Nikada ne bi za Rafa pomislila da mnogo pažnje pridaje sveštencičkim pričama. Ipak, nije bilo razloga da se dovodi u pitanje strava koju je prizor izazivao. Videla je Soloove knjige i pitala se da li su isti oni drevni narodi koji su tu mašinu bili konstruisali izgradili i one ruševne tornjeve koji su se još dizali u nebesa sa druge strane brda. To što su izgradili i sam silos činilo ju je ništavnom pred njima. Pružila je ruku i prešla njome preko metala koji nije bio ni pipnut ni pogledan vekovima, pa se zapitala za šta su još drevni ljudi bili kadri. Možda sveštenici i nisu toliko grešili...

„Bogova mu”, gundao je Doson, gurajući se bučno uz njih. „Šta ćemo s ovim?”

„Da, Džuls”, prošaputao je Raf, upijajući duboku tminu i još dublje vreme. „Kako da je iskopamo?”

„I ne treba da je iskopamo”, rekla im je. Provukla se postrance između betonskog zida i tornja od mašinerije. „Ovo je napravljeno da se samo iskopa.”

„Misliš da možemo da je pokrenemo?”, pitao je Doson.

Radnici iz sale sa generatorom tiskali su se u prolazu i blokirali svetlo koje se probijalo u šupljinu. Džulijet je lampom osvetlila uzani procep između spoljnog zida silosa i visoke mašine, tražeći način da je obiđe. Zaputila se na jednu stranu, u tamu, pa uz blago nagnut pod.

„Pokrenućemo je”, uveravala je Dosona. „Samo da vidimo kako radi.”

„Pazi”, upozorio ju je Raf kada je čizmom odronila neki kamen ka njemu. Već se popela iznad njihovih glava. Prostorija, primetila je, nije imala uglove niti naspraman zid. Samo se uvrtila spiralno naviše.

„Ovo je veliki krug”, povikala je, a glas joj je odjekivao između kamena i metala. „Ne verujem da je ovde glavni deo.”

„Tu su neka vrata”, javio se Doson.

Džulijet je kliznula niz padinu kako bi se pridružila njemu i Rafu. Neka druga lampa blesnula je iz pravca gledalaca kod sobe sa generatorom. Njen zrak pridružio se zraku Džulijetine lampe i osvetlio vrata na šarkama od klinova. Doson se mučio sa ručicom na leđima mašine. Zastenjao je od napora, a onda je metal zaškripao kada se konačno povinovao njegovoj snazi.

Mašina je zevnula pred njima pošto su ušli. Džulijet ništa nije moglo da pripremi na to. Sećala se planova koje je videla u Soloovom podzemnom stanu, pa shvatila da su mašine bile ucrtane u srazmeri sa svojim dimenzijama. Crvići koji su izbijali iz nižih nivoa Mehanike bili su visoki čitav sprat i duplo duži. Ogromni cilindri od čelika, među njima i ovaj, uglavljen u kružnu pećinu, gotovo kao da je sam sebe zakopao. Džulijet je rekla svojim da paze dok istražuju njegovu unutrašnjost. Desetak radnika joj se pridružilo, a njihovi glasovi mešali su se i odjekivali u lavirintu utrobe mašine. Radoznalost i začudnost odagnali su tabu, a i rudarenje je u tom času bilo smetnuto s uma.

„Ovo ovde služi da se uklanja jalovina”, rekao je neko. Zraci svetla zaplesali su na metalnim poklopcima cevi koje su se preplitale. Točkovi i zupčanici provirivali su ispod ploča, a još više ploča na drugoj strani preplitalo se kao krljušti zmije. Džulijet je odmah videla kako je zamišljeno da se ceo iskop odvija, kako su se ploče vezivale na krajevima, pa obrtale da bi došle u početan položaj. Kamenje i šut moglo je da klizne sa vrha mašine koja bi se gurala naviše. Niski zidovi od ploča debelih ceo palac trebalo je da spreče da se kamen otkotrlja. Zemlja koju bi bušilica iskopala prolazila je ovuda i ostajala iza, a tamo bi neko morao da je uklanja kolicima.